

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1928.

Andra kammaren.

Nr 21.

Tisdagen den 27 mars.

Kl. 3.30 e. m.

§ 1.

Ordet lämnades på begäran till chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet **Hamrin**, som anförde: Herr talman! Med kammarens tillstånd har herr **Leffler** till mig riktat följande frågor:

Svar á interpellation.

»1. Delar herr statsrådet den uppfattningen, att näringslagstiftningen i sin nuvarande utformning måste anses vara i vissa avseenden föråldrad och sålunda i behov av en snar revision?

2. Har herr statsrådet i så fall för avsikt att, för den händelse så befinnes påkallat, komplettera direktiven för nu pågående utredning i den riktning jag här berört samt att i lämplig form söka påskynda frågans behandling?»

Interpellanten erinrar i sin motivering om den år 1921 igångsatta näringsrättsutredningen samt framhåller, att landets köpmän och hantverkare med största otålighet emotse såväl en revidering av 1864 års näringsfrihetsförordning som en effektiv lagstiftning mot illojal konkurrens. Jag är av egen erfarenhet väl medveten om att vår näringslagstiftning i åtskilliga hänseenden — däribland de av herr **Leffler** särskilt framhållna — länge varit i behov av revidering. Pågående utredning i ämnet synes mig därför synnerligen välbehövlig, och hoppas jag, att den så snart som möjligt kommer att utmynna i praktiskt genomförbara förslag. Herr **Lefflers** första fråga anser jag mig sålunda utan vidare kunna besvara jakande.

Innan jag avgiver svar á den andra av interpellanten till mig ställda frågan torde jag först böra lämna några upplysningar om de direktiv, som hittills lämnats för ovannämnda utredning, samt om huru långt utredningen för närvarande framskridit.

Utredningen påbörjades enligt Kungl. Maj:ts beslut den 25 februari 1921, då åt dåvarande revisionssekreteraren, numera generaldirektören **Torsten Nothin** uppdrogs att inom handelsdepartementet verkställa vissa för en revision av gällande näringsfrihetsförordning och därmed sammanhängande författningar erforderliga förberedande utredningar. Arbetet övertogs i oktober 1921 av t. f. revisionssekreteraren **Olof Hæggström**. I likhet med vad fallet var med ett stort antal andra utredningar förklarade emellertid sedermera Kungl. Maj:t den 24 november 1922, att ifrågavarande utredningsarbete skulle vila från och med ingången av år 1923 och icke upptagas utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande. Under den tid, arbetet omhänderhades av **Nothin** och **Hæggström**, införskaffades genom ett utsänt frågeformulär yttranden från ett stort antal myndigheter och näringskorporationer rörande behovet av ändringar i gällande näringslagstiftning. Dessutom utarbetades en systematisk sammanställning över de i svaren framställda önskemålen, varjämte början gjordes till en utredning rörande rättstillämpningen av de gällande författningsbestämmelserna.

Sedan åtskilliga framställningar gjorts om utredningens återupptagande uppdrog Kungl. Maj:t den 27 september 1924 åt kommerskollegium att fullfölja

Svar å
interpellation.
(Forts.)

det för en revision av gällande näringslagstiftning erforderliga utredningsarbetet samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, som av utredningen kunde föranledas. I sitt yttrande till statsrådsprotokollet vid ifrågavarande tillfälle anförde dåvarande chefen för handelsdepartementet, statsrådet Wohlin, såsom direktiv för det av honom förordade fortsatta utredningsarbetet, följande:

»Till en början synes mig därvid den redan påbörjade undersökningen rörande tillämpningen av nu gällande bestämmelser av näringsrättslig natur böra slutföras. Vidare böra de olika önskemål, som från näringsidkarehåll och eljest under årens lopp till statsmakterna framförts, göras till föremål för ingående och allsidig prövning. Särskilt bör härvid det omstridda spörsmålet rörande stadgande av speciella kompetensvillkor för rätt till utövning av hantverks- och handelsverksamhet upptagas till förutsättningslöst övervägande. Vad frågans mera formella sida angår, torde böra undersökas, huruvida icke för vinnande av större överskådlighet ett sammanförande av de nu på en mångfald olika författningar spridda näringsrättsliga bestämmelserna i större eller mindre omfattning kan äga rum, liksom ock huruvida icke åt vissa av dessa bestämmelser kan givas en tydligare och efter moderna förhållanden bättre anpassad avfattning.»

Inom kommerskollegium har härefter i anledning av uppdraget verkställtts en bearbetning av det omfattande utredningsmaterial, som införskaffades under utredningens tidigare skede. Dessutom har kommerskollegium genomgått av högsta domstolen och regeringsrätten avkunnade domar rörande tillämpningen av hithörande författningar, varjämte studium ägnats åt den utländska, särskilt de skandinaviska ländernas lagstiftning på området och åt de utredningar, som i nämnda länder verkstälts angående revision av ifrågavarande lagstiftning. Med ledning av utredningsmaterialet hava vidare de spörsmål, vilka kunna anses innefattade under kollegii förevarande uppdrag, blivit till sin innebörd och räckvidd närmare fixerade. Sedan dessa förberedande arbeten slutförts, har kollegium den 15 februari innevarande år hänvänt sig till handelskammarmötets kommitté, Sveriges hantverksorganisation och Sveriges köpmannaförbund med anhållan om utseende av representanter för överläggning med kollegium rörande vissa till utredningsarbetet hörande spörsmål. Representanter för ifrågavarande organisationer hava numera utsetts och hava överläggningarna i dagarna påbörjats.

Av den här lämnade redogörelsen torde framgå, att den år 1921 igångsatta näringsrättsutredningen numera fortskridit så långt, att resultatet av utredningen kan beräknas föreligga färdigt inom jämförelsevis kort tid. Härvid bör emellertid framhållas, att utsikterna för att kommerskollegium snart skall kunna framlägga förslag i ämnet i betydlig mån äro beroende av huruvida näringslivets egna representanter vilja underlätta kollegii arbete genom att söka utjämna sinsemellan förefintliga meningsskiljaktigheter å ifrågavarande område. Att ganska betydande sådana förefinnas, har jag mig väl bekant. Att i utredningens nuvarande läge komplettera direktiven för det åt kollegium givna uppdraget synes mig varken erforderligt eller lämpligt. Däremot är jag beredd att göra allt vad på mig ankommer för att utredningen snart må kunna föreligga färdig.

I motiveringen till sin interpellation har herr Leffler även berört frågan om behovet av en genomförd lagstiftning mot illojal konkurrens. I anledning härav ber jag få erinra om att ett förslag till dylik lagstiftning redan år 1915 avlämnades av den s. k. patentlagstiftningskommittén. Den kritik, som från skilda håll riktades mot nämnda förslag, har emellertid föranlett, att varken tidigare regeringar eller den nuvarande ansett sig böra förorda förslagets framläggande för riksdagen. Däremot har på min hemställan en ny utred-

Svar å
interpellation.
(Forts.)

ning i ämnet igångsatts, i det jag den 4 september 1926 jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande samma dag uppdragit åt hovrättsrådet H. Hjertén att såsom sakkunnig inom handelsdepartementet biträda med utredning angående erforderliga lagstiftningsåtgärder på det industriella rättsskyddets område. Av skäl, som jag i detta sammanhang icke finner anledning närmare ingå på, har den sakkunniges arbete hittills huvudsakligen inriktats på att utforma förslag till ny lagstiftning rörande varumärkes- och mönsterskydd. Även beträffande mönsterskydd föreligger sedan år 1916 ett av patentlagstiftningskommittén avgivet lagförslag. Vid sidan av sitt nyssnämnda utredningsarbete har emellertid Hjertén även bearbetat vissa specialfrågor tillhörande den illojala konkurrensens område. Sålunda har han, såsom av senaste riksdagsberättelse framgår, på min anmodan verkställt utredningar dels angående vissa ifrågasatta ändringar i och tillägg till gällande förordning om lotterier och liknande företag, dels rörande behovet av lagstiftning mot s. k. presentgivande och dylikt inom detaljhandeln, dels ock slutligen angående frågan om ett biträdande från svensk sida av den s. k. Madridkonventionen till förhindrande av oriktiga ursprungsbeteckningars användande å handelsvaror. De av den sakkunnige framlagda förslagen äro för närvarande föremål för prövning.

Jag vill slutligen i detta sammanhang uttala, att jag hyser den bestämda uppfattningen, att en genomförd lagstiftning rörande illojal konkurrens, så snart omständigheterna medgiva, bör komma till stånd i Sverige, i likhet med vad som skett i ett stort antal andra länder. Det gäller emellertid härvid att söka utforma ett förslag, som tillgodoser både den köpande allmänhetens och den lojala handelsintressen.

Härpå yttrade:

Herr Leffler: Herr talman! Jag skall först och främst be att få framföra det obligatoriska tacket till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet för det välvilliga svar, han här lämnat å min interpellation, och till detta tack vill jag även foga ett personligt tack för att hans svar gick i en så gynnsam riktning. Jag tror, att jag därvid samtidigt gör mig till tolk för vida kretsar bland dem, som äro närmare intresserade av dessa spörsmål.

Beträffande den första punkten har herr statsrådet kunnat konstatera, att en revision av 1864 års näringsfrihetsförordning är av behovet påkallad, och jag tror, att man icke behöver så mycket orda om den saken, då det är lätt att förstå, att en lag, som stiftades så långt tillbaka i tiden, numera måste anses föråldrad med hänsyn tagen till hur olika de förhållanden, som nu existera, äro mot vad då var fallet. Jag vill endast erinra om, vilket uppsving kommunikationerna tagit och vilka förändrade förhållanden som uppstått vid distributionen av varor av olika slag.

Sedan herr statsrådet beträffande den andra frågan lämnat en inledande historik över densammans behandling under de gångna åren, kan man konstatera, att år 1924 en ny utredning igångsattes av dåvarande statsrådet Wohlin, som för denna utredning angav vissa direktiv. Jag har därvidlag särskilt fäst mig vid den sats, som har följande lydelse: »Särskilt bör härvid det omstridda spörsmålet rörande stadgande av speciella kompetensvillkor för rätt till utövning av hantverks- och handelsverksamhet upptagas till förutsättningslöst övervägande.» Detta är enligt min mening en synnerligen betydelsefull detalj i hela detta spörsmål, en detalj som bör föranleda en synnerligen ingående undersökning och omprövning. Jag har fullt klart för mig, att denna fråga är mycket ömtålig och svår att lösa på ett tillfredsställande sätt, och man får vara beredd på att åtskilliga överarbetningar måste vidtagas, innan den blir slutgiltigt löst. Det är långt ifrån mig att vilja ifrågasätta — och jag tror

Svar å
interpellation.
(Forts.)

att jag är överens med herr statsrådet däri — någon inskränkning av näringsfriheten såsom sådan. Det är en dyrbar tillgång, som vi ha i det svenska samhället, och ingen torde på allvar vilja komma den till livs. Vad man önskar, är endast, att det införes sunda och riktiga former, varigenom avarter av olika slag kunna förhindras till fördel såväl för samhället som den enskilde konsumenten. Vad jag här skulle vilja understryka, är just, att det är, vad jag tillåtit mig kalla, den kvalificerade näringsfriheten, som bör bli föremål för noggrann och omsorgsfull prövning. Av de direktiv, som på sin tid lämnades av herr statsrådet Wohlin, finner man, att det var meningen, att så skulle ske. I detta sammanhang ber jag få påpeka, vad tidigare nämnts i min interpellation och vilket även herr statsrådet var inne på, att man även i de andra nordiska länderna vidtagit åtgärder för en revision av näringsfrihetslagstiftningen, och man kunde då möjligen tänka sig, att ett samarbete de olika länderna emellan etablerades på detta område liksom på åtskilliga andra.

Vad sedan beträffar den illojala konkurrensen, så har jag i dag varit i tillfälle att på ett möte få understruken den uppfattning, jag tidigare haft, att därvidlag åtskilligt kan vara att göra för att komma till rätta med densamma. Det är ju alldeles självfallet, att de av denna fråga närmast intresserade böra, i den mån de så kunna, medverka till att de värsta avarterna bli bortoperrade och att det blir sunda principer införda vid distribueringen av olika varuslag. Men självfallet är, att ensamma kunna affärsmännen icke göra detta, utan jag tror, att statens medverkan är behövlig, för att man skall komma fram till ett lyckligt resultat. Av herr statsrådets svar finner jag också till min tillfredsställelse, att även denna fråga är föremål för en noggrann omprövning.

Av svaret i övrigt att döma förefaller det mig, som om frågan låge synnerligen gynnsamt till för de närmast intresserade, och man har då endast att uttrycka den förhoppningen, att ett resultat snarast möjligt kommer till stånd.

Herr Röing: Herr talman, mina damer och herrar! Jag har ingenting att invända mot det svar, som statsrådet och chefen för handelsdepartementet lämnade tillfölje herr Lefflers fråga nr 2, angående önskvärdheten att erhålla en modern lagstiftning mot illojal konkurrens, en lagstiftning som i och för sig är mycket önskvärd men som det nog kommer att visa sig bli ytterst svårt att åstadkomma, om den skall vara till någon nytta.

Har jag ingenting att invända mot statsrådets svar å denna fråga, så måste jag å andra sidan som näringsidkare djupt beklaga statsrådets svar på herr Lefflers första fråga. Jag fick den uppfattningen, att herr statsrådet i stort sett anslöt sig till de synpunkter, som utvecklats i herr Lefflers interpellation och som gå ut på, att vi skulle få till stånd en sådan revision av näringsfrihetsförordningen, som innebär en begränsning av den nuvarande för oss alla frihetsälskande näringsidkare så värdefulla lagstiftningen. Herr Leffler framhöll, att redan det förhållandet, att näringsfrihetsförordningen var så gammal som sedan 1864, borde vara ett tillräckligt bevis för att densamma vore föråldrad. Nej, herr Leffler, *detta* är intet bevis på att en lagstiftning är föråldrad. Våra företrädare, som verkligen icke blott med tungan vid valtillfällena utan även i handling visade, att de älskade friheten, ha skrivit in i denna dyrbara lag den sunda uppfattningen, att varje till myndig ålder kommen man och kvinna, som råder över sig och sin egendom, skall få fritt idka affärsverksamhet här i landet. Denna sunda tanke, som vann majoritet 1864, är enligt min mening lika sund och riktig år 1928.

När herr Leffler som ytterligare skäl för en inskränkning i näringsfriheten nämnde, att vi sedan 1864 fått förbättrade kommunikationer, förstår jag icke

att detta kan utgöra ett skäl för begränsad näringsfrihet. De förbättrade kommunikationerna underlätta endast konkurrensen, men det är ju detta man önskar. Det är en mängd näringsidkare, som försöka att få statsmakterna att hjälpa till att befria dem från en för dem besvärlig konkurrens. Det är det hela.

Det finns mig veterligt intet land i Europa, med undantag av vårt grannland Norge, som slagit in på en sådan väg, som herr Leffler och vissa andra näringsidkare önska att Sverige skall slå in på, och föreskriva, att man skall ha varit anställd inom en näring ett visst antal år och att man skall visa sig besitta vissa kunskaper i bokföring för att få etablera sig som näringsidkare. Erfarenheten från Norge är dock, herr Leffler, icke av den art, att den bör locka oss att gå samma vägar, som man gjort i Norge, där det nu existerar ett utbrett missnöje med den nuvarande lagstiftningen och där krafter äro i rörelse för att få densamma förändrad. I Europas övriga länder är i stort sett gällande samma näringsfrihet, som ännu råder hos oss. Icke är det, om jag får använda ordet, mot enfaldiga och okunniga personer, som etablera sig som köpmän, som man behöver skydd i konkurrensen. Nog kunna vi en och annan gång förlora ett belopp på en dylik person, men det är ju vår egen skuld, då vi ge honom kredit utan att dessförinnan undersöka hans ekonomiska förhållanden. Men de som vi i stället förlora, mången gång, rätt avsevärda belopp på, det är sådana köpmän, som kunde taga A i vartenda ämne, om de skulle avlägga en examen, så klipska äro de. Nej, det är ingen mening att slå in på sådana vägar som i Norge, desto mer som erfarenheten visat, att lagstiftningen där icke haft någon som helst effekt.

Det yttrades nyss om samarbete med de övriga skandinaviska länderna på detta område. Jag har icke haft tillfälle att så ofta vara i Köpenhamn under de sista åren, men under världskriget var jag som en av delegaterna för varuutbytet rätt ofta där nere, och en gång hade vi en överläggning i den föreliggande frågan på ett skandinaviskt handelsmöte, men från dansk sida var det åtminstone då samma bestämda motstånd mot en begränsning av näringsfriheten, som jag reser. Jag tror, att danskarna äro ett alltför merkantilt upplyst folk, för att någonsin vilja slå in på sådana vägar som herr Leffler önskar.

Orsaken till hela denna agitation, mina damer och herrar, från vissa näringsidkares sida är uteslutande missnöje över en befintlig besvärande konkurrens. De vilja icke finna sig i att näringsidkare få välja den form att driva sin näring som de själva önska såsom grosshandel, minuthandel, som kooperativt företag, som efterkravsaffär eller som ambulerande handel. All konkurrens är mer eller mindre besvärlig, men den konkurrens, som i längden är minst besvärlig, är den, man mest beklagar sig över, nämligen den konkurrens som bedrives av firmor som föra underhaltiga varor. Den konkurrensen är jag som köpman aldrig rädd för. Den upphör tillfölje köparnas missnöje snart nog. Låt dessa olika former för handel, grosshandel, minuthandel, kooperativ rörelse, ambulerande handel och efterkravsaffärer, få fritt konkurrera med varandra. De som äro de bärkraftigaste företagen, kunna i allmänhet leverera de bästa och billigaste varorna och komma alltid att ha överhand. Man bör icke genom lagstiftning söka tvinga in handeln i former, som endast äro till gagn för vissa personers privatekonomiska intressen. Man får icke, mina damer och herrar, se på dessa enskilda intressen, utan man bör se på konsumenternas och hela landets intressen, och då vågar jag, herr talman, påstå, att den föreliggande frågan bör avgöras på ett motsatt sätt än vad herr Leffler ville göra gällande. Man behöver ingen lagstiftning för att begränsa näringsfriheten, utan vad som behövs är i stället en lagstiftning, som skyddar näringsfriheten från övergrepp från vissa näringsorganisationers sida, vilka vilja göra närings-

*Svar å
interpellation.
(Forts.)*

Svar å
interpellation.
(Forts.)

friheten till ett tomt ord på papperet och vilka näringsidkare genom sina starka organisationer söka förhindra, att personer, som vilja livnära sig på handel, få frihet att driva sådan.

Jag hoppas, herr talman, att även om jag den gången, när denna fråga kommer inför riksdagen, icke är medlem av denna kammare, dock lantmännen och arbetarrepresentanterna i denna kammare skola slå vakt om näringsfrihetsförordningen, vilken enligt min bestämda uppfattning är till gagn för konsumenterna och landet i dess helhet.

Herr **Järte**: Herr talman! Med rätta framhöll den siste ärade talaren, vilka vedersakare näringsfriheten nu för tiden ha. Men det syntes mig, att han väl ensidigt uppehöll sig vid de faror, som hotade från näringsidkarna själva och deras organisationer. Jag beklagar livligt, att herr Röing icke var närvarande vid den debatt, som hölls på detta rum — jag tror det var den 25 februari — då också frågan om näringsfriheten och dess korollarium: arbetsfriheten var på tal i samband med de fackliga monopolistiska sammanslutningarna. Ifrån *deras* sida tror jag, herr Röing, att en vida *större* fara hotar såväl näringsfriheten som arbetsfriheten i vårt land. Jag vill instämma i hans varma vädjan till kammarens lantmän och arbetarrepresentanter, att de i fortsättningen måtte i högre grad än förut visa nitälskan för näringslivets frihet. Ty det är ett faktum, att de hårdaste tumskruvorna läggas på det nutida näringslivet av fackorganisationerna. Deras blockader och bojkotter göra icke halt vid motståndarna på arbetsmarknaden, utan de utsträcka sig över hela näringslivets fält. Vi hava fått bevittna, hurusom en bekant konflikt vid en barnvagnsfabrik i Malmö medfört, att produkter från fabriken bojkottats runt om i Sverige. Den järnhandlande, som sålde dessa barnvagnar, miste sina arbetarkunder. Det är ett exempel, bland många, hur man går till väga. Därför vill jag hoppas, att herr Röing skulle vilja vara med på, att också denna sida av saken underkastades en ingående utredning och även beaktades inom den nu förestående revisionen av näringsfrihetslagstiftningen.

Det är givet, att inom näringsfrihetens ram måste numera vissa avvägningar ske. Det finnes berättigade strävanden att indämma alltför tygellös konkurrens. Det finnes därjämte sociala synpunkter att beakta. Jag förmodar, att när herr Röing på sin tid var med om att lagstifta om arbetstidens begränsning, om butiksstängningen o. s. v., så var det med blödande hjärta som han då gjorde intrång på näringslivets frihet, ty han måste medgiva, att därvidlag näringsfriheten och därmed också den personliga friheten skjutits alltför mycket undan för mera sociala och rent av partipolitiska synpunkter.

Vad beträffar frågan om motsättningarna på arbetsmarknaden och näringsfrihetens problematiska problem, har jag den förhoppningen, att den nuvarande chefen för handelsdepartementet, som här den 31 januari 1925 uppträdde vid en interpellation beträffande arbetaroroligheterna i Härjedalen — vilka haft till verkan en hel del sådana bojkotter mot affärsmän — som målsman för den opartiska allmänhetens och tredje mans rätt, icke glömt detta förpliktande debattinlägg. Han blev erinrad därom i december 1926, då han fick mottaga en inlaga från Köpmannaförbundet, som på tal om de många svårigheter, som vållats affärsmännen genom blockadofoget och fackföreningsförtrycket, framhöll, att vid en revision av förevarande lagstiftning tredje mans rätt bättre tryggas. Man förväntar därför, herr talman, att när regeringen nu går till en sådan revision, dessa önskemål beaktas av herr handelsministern.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet **Hamrin**: Herr talman! Herr Röings anförande föranleder mig till att säga ytterligare några ord.

Herr Röing började med att i viss mån beklaga det uttalande, jag gjort, och det svar, jag lämnat på herr Lefflers första fråga. Jag skall därför tillåta mig att återupprepa frågans innehåll. Det var följande: »Delar herr statsrådet den uppfattningen, att näringslagstiftningen i sin nuvarande utformning måste anses vara i vissa avseenden föråldrad och sålunda i behov av en snar revision?»

Denna fråga besvarade jag med ett obetingat ja. Jag säger, att en sådan revision är av behovet påkallad. Med några få ord skulle jag vilja motivera detta. Jag skulle nästan vilja göra gällande, att herr Röing knappast läst igenom näringsfrihetsförordningen på sista tiden och jämfört den med nuvarande förhållanden. Den nuvarande näringsfrihetsförordningen innehåller exempelvis icke ett enda ord om juridiska personer. Vidare äro en del saker utbrutna ur näringsfrihetsförordningen samt lagda under särskilda lagar och bestämmelser. Detta gäller först och främst rusdryckslagstiftningen, där näringen icke är fri. Det är ju möjligt, att herr Röing ville hava den fri; men den är icke fri. Vidare hava vi särskilda bestämmelser rörande försäljningen av tobak, där det icke alls råder någon näringsfrihet. I fråga om försäljning av begagnade föremål finnes en särskild lagstiftning på detta område. Det finnes särskilda bestämmelser för drivande av hotellrörelse och till och med rörande försäljning av alkoholfria drycker och vad därmed sammanhängar. Alla dessa bestämmelser, förordningar och lagar hava tillkommit efter 1864 års förordning, och de stå således punkt efter punkt i strid med denna gamla föråldrade förordning. Detta har jag i första hand syftat på, då jag sagt, att en revision av näringsfrihetsförordningen av år 1864 är av behovet påkallad. Jag tror icke, att någon, som haft anledning att syssla med denna fråga, kan komma till ett annat resultat.

Vidare vill jag emot herr Röing säga, att det förhåller sig icke så, att man i andra länder går efter samma linjer som dem vi för närvarande hava. Det är sant, att man i Norge har inskränkt näringsfriheten på sådant sätt att man, som herr Röing sade, fastslagit vissa kvalifikationsbestämmelser för dem, som skola idka handel. Men jämväl i andra länder, t. ex. Danmark, finnas dock i fråga om hantverket särskilda bestämmelser om mästarbrev o. s. v. I Tyskland finnas på samma område vissa bestämmelser, ehuru näringsfriheten är fastslagen i den republikanska författningen. Vidare finnas betydande inskränkningar i näringsfriheten i Österrike med flera länder. I andra länder, där man icke vidtagit några förändringar av de gamla och föråldrade näringsförordningarna, är man i färd med att göra detta för att anpassa dem efter nutida förhållanden och nutida krav.

Därmed har jag icke, herr talman, velat göra mig till målsman för vad herr Röing vill beteckna såsom en inskränkning av näringsfriheten. Om jag vågade taga kammarens uppmärksamhet i anspråk, skulle jag kunna utveckla detta mera än vad jag nu gör. Vad jag vill antyda är, att historien på detta område liksom på så många andra håller på att upprepa sig. Ifrån att det i landet sedan sekler tillbaka rått en fullständig näringsfrihet, större än den som existerar enligt 1864 års näringsfrihetsförordning, gick man in på inskränkningar genom 1780 års produktplakat, skråordningarna och allt vad därmed sammanhängar. Sedan började man småningom åter med lättnader genom näringsfrihetsförordningarna av 1846 och slutligen 1864 för att slå över i den näringsfrihet, som man åter börjat rubba på genom särskilda förordningar och bestämmelser dels av riksdagen och Kungl. Maj:t gemensamt och dels av Kungl. Maj:t ensam.

Nu menar jag, att detta är symtom, som jag icke är blind för. Allt, som ger sig tillkänna, som går ut på att klavbinda näringsfriheten, har i mig en bestämd motståndare. Men detta hindrar mig visst icke från att vilja vara

Svar å
interpellation.
(Forts.)

med om att modernisera näringsfrihetsförordningen, så att den anpassar sig efter de krav, som allmänheten och sunda affärsprinciper hava rätt att fordra. Längre går jag icke. Det har jag givit uttryck åt med — som jag anser — klara och tydliga ordalag i slutet av mitt anförande.

Sedan var herr Röing inne på ett område, som mycket diskuterats. Jag ger den siste ärade talaren rätt i att när man är inne på dessa frågor om blockadåtgärder mellan köpmän inbördes, så får man också taga hänsyn till sådana, som ifrån konsumenternas sida, från vissa grupperas sida riktas mot lojala affärsmän. Jag har givetvis icke saknat framställningar på detta område från skilda delar av vårt land, där man sökt tvinga lojala köpmän att underkasta sig vissa bestämmelser, som varit — jag tvekar icke att använda uttrycket — rent av upprörande. Men när herr Röing vänder sig mot varje sammanslutning av köpmän och näringsidkare, förstår jag icke, varför han har rätt att ställa kravet, att dessa grupper av näringsidkare icke få förena sig, även om det sker under lojala former och i syfte att tillvarataga egna intressen. Det är mig bekant, att herr Röing själv under årens lopp tillhört sådana organisationer, där man varit med om att fastslå vissa bestämmelser för handeln med vissa varor. Detta kan man icke kalla fullständig näringsfrihet, om man drager ut detta begrepp i dess yttersta konsekvenser. Jag tror, att herr Röing har samma uppfattning som jag och många andra.

Jag har sålunda, herr talman, bara velat giva uttryck åt denna min mening, utan att alls göra några uttalanden om den tendens, som visat sig på vissa håll och som jag själv har reagerat mot. Jag har dock givit min anslutning åt kravet på en moderniserad näringsfrihetsförordning, som anpassas efter de nuvarande förhållandena och gagnar det stora hela. Längre vill jag icke vara med om att gå.

Herr Röing: Herr talman! Det hade varit önskligt, om statsrådet och chefen för handelsdepartementet i sitt svar till interpellanten motiverat, varför han önskade en revision av näringsfrihetsförordningen. Då hade han icke blivit missförstådd, vilket låg snubblande nära till hands att han skulle bli, då statsrådet varken tog avstånd från de yrkanden, som inkommit till handelsdepartementet och kommerskollegium eller med ett enda ord upplyste om, att de kompletteringar i vår lagstiftning, som herr statsrådet ansåg önskliga, gällde juridiska personer samt rusdrycker och tobakshandel. För dylika kompletteringar har nog flertalet av landets näringsidkare icke något intresse. Herr Leffler har i sin interpellation fört fram, huru vissa näringsidkare önska en ny näringsfrihetsförordning förändrad. De önska få näringsfriheten begränsad. Det är det gamla önskemålet att få samma lagstiftning här införd som i Norge, d. v. s. att man skall hava varit anställd i en näring ett visst antal år samt visa sig sitta inne med vissa kunskaper i bokföring för att få driva näringen. Detta är vad som först och främst kräves.

Sedan har man i dessa dagar riktat sig mot efterkravsaffärerna och mot de ambulerande handlandena. Det är detta, herr statsråd, kraven gälla, och vi skola icke försöka leka blindbock med varandra eller med kammaren. Det är dessa spörsmål, icke frågan om juridiska personer eller spörsmålen om alkoholhandel och tobakshandel, som man intresserar sig för. Det är icke dessa sistnämnda frågor, som äro aktuella, utan det är inskränkningar i näringsfrihetsförordningen, som krävas. För någon tid sedan hade jag tillfälle att sysselsätta mig alldeles speciellt med de handlingar, som inkommit icke blott till handelsdepartementet, utan även till kommerskollegium. Handelskammarmötets kommitté har utsett en delegation, bestående av ledamoten i denna kammare, herr Winkler, herr John Josephsson och mig, att inför kommerskollegium uttala vår mening, och ha vi ägnat den uppmärksamhet åt dessa skrivelser, som

vi ansågo att de förtjänade. Vi ha nu avslutat vårt arbete, och jag kan lugna herr statsrådet med, att bland oss tre delegerade finnes ingen större menings-skiljaktighet, som behöver oro herr statsrådet.

*Svar å
interpellation.
(Forts.)*

Att andra uppfattningar komma till uttryck från andra organisationer, det är jag förvissad om. Sekreteraren under vårt arbete i kommerskollegium lämnade oss delegerade en redogörelse över olika länders lagstiftning på detta område, och även i den danska lagstiftningen finnes en viss bestämmelse rörande hantverk och även vissa bestämmelser förefinnas i den tyska och österrikiska lagstiftningen, så tror jag, att statsrådet Hamrin icke kan påstå, att det finns något annat land än Norge, där det existerar sådana inskränkningar i näringsfrihetsförordningen, som nu från vissa håll krävas i vårt land. I Europas övriga länder finnes det gudskelov ännu verklig näringsfrihet i lagstiftningen. Men herr statsrådet har rätt däri, att ibland mera reaktionära och ibland mera frisinnade strömningar framträda och att man på sin tid, när skräväsendet florerade, gillade de vägar, som man från vissa håll nu så gärna vill, att vi skola beträda. Sedermera gjorde sig en mera frihetsälskande våg märkbar. Och jag anser, att herr statsrådet i denna fråga borde förstå en person, som hyser sådana åsikter som jag, som är en varm vän av den verkliga näringsfrihet, som vi nu äga, nämligen att varje till myndig ålder kommen svensk man och kvinna, som råder över sig och sin egendom, skall hava rätt att driva handel. Åtminstone vi, som själva anse oss vara frisinnade, borde slå vakt om denna näringsfrihetsförordning och endast komplettera den med dylika bestämmelser, att gälla juridiska personer, handeln med alkohol och tobak för att nämna några exempel.

Men själva den grundläggande principen bör man icke rubba. Man bör enligt min mening icke tillmötesgå sådana krav, som gå ut på att i vårt land införa den norska lagstiftningen, eller försöka förhindra den ambulerande handeln eller efterkravsaffärerna att existera. Jag hade för några dagar sedan besök av en f. d. medlem av denna kammare, som driver industriell verksamhet inom textilbranschen. Och även han kunde icke förstå, att staten skulle kunna ha något som helst intresse av att förhindra, att efterkravsaffärer fritt få existera. Man vet, huru många försök, som gjorts att fullständigt förbjuda den ambulerande affärsverksamheten, under uppgift att denna handel numera skulle vara alldeles obehörlig. För mig är det oförklarligt, varför riksdagen skulle förbjuda denna handel, och varför den numera icke skulle ha något existensberättigande. Ty har den icke något existensberättigande, herr statsråd, så dör den ut av sig själv, och statsmakterna behöva i så fall icke ingripa.

Jag glädde mig över, att herr statsrådet genom sitt andra uttalande klargjorde, inom vilken ram han anser, att en revision bör äga rum, rörande nämligen juridiska personers rätt att idka handel och angående handeln med alkohol och tobak, och mot en dylik revision finnes ingen meningsskiljaktighet, såvitt jag nu kan bedöma. Men i frågan om den grundläggande principen om näringsfriheten hoppas jag, att riksdagen aldrig skall vara med om att rubba de liberala och riktiga bestämmelser, som fastslogos genom 1864 års lagstiftning.

Chefen för handelsdepartementet herr statsrådet **Hamrin**: Herr talman! Vi komma nog gott överens till sist, herr Röing och jag, och jag gläder mig också över, att herr Röing i sitt sista anförande ansåg en revision behörlig, vi stå alltså på samma ståndpunkt. Jag har anförts vissa skäl för min ståndpunkt, jag kunde anföra en hel del andra, som ge belägg för att det är riktigt som interpellanten sade, nämligen att näringsfrihetsförordningen är föråldrad och en revision är av behovet påkallad.

Svar å
interpellation.
(Forts.)

Jag har icke alls gått in på de frågor som herr Röing omnämnde, ty något förslag under Kungl. Maj:ts prövning föreligger icke. Det är ju det som herr Röing själv är sysselsatt med att granska, och förr än det förslaget är avlämnat och blivit föremål för min prövning i min nuvarande ställning, kan jag naturligtvis icke ge något som helst uttalande, huru jag ställer mig till ett förslag, som icke har blivit mig förelagt. Men herr Röing kan vara fullkomligt lugn för att principen om näringsfrihet i vårt land har i mig en given anhängare, och det har jag sagt vid alla de tillfällen, då jag haft anledning yttra mig i denna fråga.

§ 2.

Justerades protokollen för den 20 och den 21 innevarande mars.

§ 3.

Föredrogos var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och hänvisades därvid

till jordbruksutskottet motionen nr 464 av herr *Ödström*; och
till bevillningsutskottet motionen nr 465 av herr *Forssell*.

§ 4.

Vidare föredrogos, men blevo ånyo bordlagda konstitutionsutskottets utlåtanden nr 13—15, statsutskottets utlåtanden och memorial nr 55—70, bankoutskottets utlåtanden nr 24—27, första lagutskottets utlåtanden nr 22 och 23, andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 5, andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 4 och andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 6.

§ 5.

Härefter erhöles ordet av herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag hemställer, att kammaren måtte besluta att på morgondagens föredragningslista uppföra statsutskottets memorial, nr 70, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om bidraget av automobilskattemedel till vägunderhållet, näst efter statsutskottets utlåtande, nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framställda förslag angående anvisande av anslag till befrämjande av lufttrafik m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

Denna hemställan bifölls.

§ 6.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Laurin*, nr 466, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 175, angående 1. och 2. flygkårernas förläggning;

herrar *Holmdahl* och *Järte*, nr 467, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 172, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Uppsala stad;

herr *Ödström m. fl.*, nr 468, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 207, angående pensionering av vissa förutvarande regementspastorer vid armén; och

herr *Dahlén m. fl.*, nr 469, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 161, angående anslag till bekämpande av arbetslösheten.

Nämnda motioner bordlades.

§ 7.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från jordbruksutskottet:

nr 87, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till statens centrala frökontrollanstalt m. m.; och

nr 88, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt m. m.; samt

från bevillningsutskottet:

nr 93, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk förlängning av förordningen den 26 juli 1926 (nr 382) angående utförselbevis för råg och vete m. m. ävensom i ämnet väckta motioner; och

nr 94, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa inrikes postavgifter.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes konstitutionsutskottets memorial, nr 16, angående remitterande till annat utskott av en till konstitutionsutskottet hänvisad motion.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Nilsson</i> i Antnäs	under 12 dagar fr. o. m. den 29 mars,
» <i>Hedström</i>	» 12 » » » 29 »
» <i>Rudén</i>	» 12 » » » 29 »
» <i>Pehrsson</i> i Göteborg	» 14 » » » 29 »
» <i>Ödström</i>	» 14 » » » 29 »
» <i>Olsson</i> i Ramsta	» 14 » » » 29 »
» <i>Alströmer</i>	» 14 » » » 29 »
» <i>Brännström</i>	» 14 » » » 29 »
» <i>Sundström</i>	» 14 » » » 29 »
» <i>Holmgren</i>	» 14 » » » 29 »
» <i>Ros</i>	» 14 » » » 29 »
» <i>Sävström</i>	» 14 » » » 29 »
» <i>Wallerius</i>	» 14 » » » 29 »
» <i>Björkman</i>	» 14 » » » 29 »
» <i>Johansson</i> i Brånalt	» 14 » » » 29 »
» <i>af Ekenstam</i>	» 14 » » » 29 »
» <i>Persson</i> i Falla	» 14 » » » 29 »

herr <i>Lindbera</i>	under 14 dagar fr. o. m. den 29 mars,
» <i>Leffler</i>	» 14 » » » 29 » och
» <i>Sandberg</i>	» 14 » » » 29 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härafter kl. 4.30 e. m.

In fidem
Per Cronvall.